

Een (h)eerlijke nieuwe wereld?

Daan Pelckmans

Niet enkel de vrije vertaling naar het Engels van 'Eerlijke Nieuwe Wereld', maar ook de inhoud van het boek doet denken aan het befaamde 'Brave New World'. Net als Aldous Huxley schetsen de auteurs van 'Eerlijke Nieuwe Wereld' een somber beeld van onze planeet die wordt gekenmerkt door een grote onrechtvaardigheid. Pogingen om de mondiale onrechtvaardigheid recht te trekken stuiten vaak op nationale en andere grenzen. Deze vaststelling leidt tot een karrenvracht aan vragen: welke invloed hebben (nationale) grenzen op de mondiale rechtvaardigheid? Welke hoeveelheid 'ontgrenzing' hebben we nodig om een mondiale rechtvaardigheid te bekomen? En op welke manier kunnen we deze 'ontgrenzing' bereiken? Het 'Nijmegen Centre for Border Research' is erin geslaagd een diverse groep Nederlandse en Vlaamse wetenschappers uit onder meer de politicologie, economie en rechtssociologie samen te brengen rond deze vragen met als resultaat een meer dan interessant boek.

In acht artikelen analyseren de auteurs vanuit hun specialisatie de 'begrenzing' van mondiale rechtvaardigheid. Hierdoor lijkt het boek soms wat op een amalgaam van artikelen, maar deze diversiteit aan invalshoeken geeft de lezer ook een goed inzicht in zeer uiteenlopende subthema's van mondiale onrechtvaardigheid. In tegenstelling tot Aldous Huxley beperken de auteurs zich gelukkig niet tot de bespreking van een dystopische samenleving, maar geven ze ook verschillende, soms ietwat idealistische, aanzetten om de mondiale onrechtvaardigheid recht te trekken. De auteurs maken bovendien op een overtuigende en toegankelijke manier duidelijk dat politiek en economie grensoverschrijdende processen zijn die als dusdanig ook op een grensoverschrijdende manier moeten worden georganiseerd.

Helaas geen fictie, maar harde realiteit

Hoewel Crum zich in zijn artikel beperkt tot het Europese continent, is dit toch een belangwekkende bijdrage aangezien de Europese integratie, ondanks zijn gebreken, vaak wordt aangehaald als een voorbeeld voor het mondiale niveau. Crum constateert dat er op Europees niveau reeds verschillende interessante ontwikkelingen hebben plaatsgevonden om de sociale onrechtvaardigheid recht te trekken. Hij beschrijft de EU echter als een 'unie van burgers én staten' waarmee hij de vinger op de wonde legt. Nog al te vaak primeren de nationale belangen boven deze van de individuele burger, waarbij het meestal de zwaksten zijn die het snelst worden vergeten. Het aspect sociale rechtvaardigheid wordt dus vaak vergeten in het beleid,

bijvoorbeeld in het zoeken naar oplossingen voor de crisis die de EU momenteel treft. Dit probleem wordt ook in de andere artikelen aangehaald als een obstakel op het mondiale niveau. Crum pleit ervoor zowel op het Europese als op het mondiale niveau verder te bouwen op de structuren die reeds zijn opgezet. De bestaande structuren kennen echter zoveel gebreken dat er soms toch de vraag moet worden gesteld of er geen gedeeltelijke 'tabula rasa' moet worden overwogen.

Tinnevelt en Bal maken in hun bijdrage duidelijk dat niet enkel staten, maar ook andere entiteiten én burgers de mogelijkheid moeten krijgen om hun stem te laten horen in dergelijke structuren. Idealiter zou er volgens de auteurs een gelaagd democratisch burgerschap moeten ontstaan op alle niveaus. Het opbouwen hiervan is echter niet zo vanzelfsprekend. Zelfs op het lokale niveau of op de werkvloer blijkt het immers een zeer moeilijke oefening om iedereen een stem te geven. De voorstellen die de twee auteurs doen zijn dan ook kenmerkend voor het idealisme dat regelmatig opduikt in het boek. Ze zien bijvoorbeeld een veel belangrijkere rol weggelegd voor NGO's die op een transparante wijze mistoestanden aan de kaak kunnen stellen en verbeteren.

Dat 'Eerlijke Nieuwe Wereld' geen vrolijk vakantieboek is wordt vooral duidelijk in de artikelen van Verkoren en Junne en van Terlouw. Verkoren en Junne geven een triestig beeld van de plaats van fragiele staten in het mondiale systeem en de manier waarop onder meer grondstoffen en de wereldwapenhandel instabiliteit in de hand werken. Terlouw schetst daarnaast de problemen van het asielbeleid in de westerse wereld aan de hand van het complexe verhaal van asielzoeker E. Dit prangende verhaal, en met uitbreiding het hele boek, is jammer genoeg geen fictie maar de harde realiteit. Gelukkig blijft niet iedereen bij de pakken neer zitten en hebben sommigen de moed om dergelijke verhalen aan de kaak te blijven stellen en oplossingen aan te bieden. Oplossingen die door anderen al te vaak als té idealistisch worden aangezien. Juist daarom is het een goed idee om dit boek zeker ook eens ter hand te nemen.

Houtum, H. van & J. van Vugt (red.) (2012) *Eerlijke Nieuwe Wereld – Voorbij de Grenzen van de Natiestaat*. Uitgeverij Klement: Zoetermeer.